

آموزش نکته به نکته و مجموعه سوالات طبقه بندی شده

حیطه تخصصی

آزمون استخدامی آموزگار ابتدایی

به همراه سوالات
آزمون ۱۴۰۳

✓ درسنامه کلیه دروس

✓ بیش از ۸۰۰ تست استاندارد

✓ پاسخنامه تشریحی

قرآن و هدیه های آسمان

ریاضی

علوم تجربی

فارسی

مطالعات اجتماعی

فهرست مطالب

حیطه تخصصی

مبحث ۱: مفاهیم پایه متون و روش‌های یاددهی قرآن و هدیه‌های آسمان دوره ابتدایی

بخش ۱: مبانی و کلیات آموزش قرآن در دوره ابتدایی	۸
بخش ۲: راهنمای تدریس دروس کتاب قرآن	۲۴
بخش ۳: کلیات راهنمای معلم هدیه‌های آسمان	۴۷
بخش ۴: راهنمای معلم هدیه‌های آسمان پایه سوم	۵۵
بخش ۵: راهنمای معلم هدیه‌های آسمان پایه ششم	۸۵
پاسخنامه:	۱۰۴

مبحث ۲: مفاهیم پایه متون و روش‌های یاددهی ریاضی دوره ابتدایی

بخش ۱: راهنمای آموزش ریاضی پایه اول ابتدایی	۱۱۰
بخش ۲: راهنمای آموزش ریاضی پایه ششم ابتدایی	۱۲۹
پاسخنامه:	۱۷۱

مبحث ۳: مفاهیم پایه متون و روش‌های یاددهی علوم تجربی دوره ابتدایی

بخش ۱: کلیات	۱۷۴
بخش ۲: راهنمای آموزش علوم تجربی پایه دوم ابتدایی	۱۸۲
بخش ۳: راهنمای آموزش علوم تجربی پایه چهارم ابتدایی	۲۰۲
بخش ۴: راهنمای آموزش علوم تجربی پایه ششم ابتدایی	۲۳۹
پاسخنامه:	۲۶۶

مبحث ۴: مفاهیم پایه متون و روش‌های یاددهی فارسی دوره ابتدایی

بخش ۱: راهنمای آموزش فارسی پایه اول ابتدایی	۲۷۳
بخش ۲: راهنمای آموزش فارسی پایه چهارم ابتدایی	۲۹۱
بخش ۳: راهنمای آموزش فارسی پایه ششم ابتدایی	۳۳۰
پاسخنامه:	۳۸۱

مبحث ۵: مفاهیم پایه متون و روش‌های یاددهی مطالعات اجتماعی دوره ابتدایی

بخش ۱: کلیات	۳۸۷
بخش ۲: راهنمای آموزش مطالعات اجتماعی پایه پنجم ابتدایی	۴۰۷
بخش ۳: راهنمای آموزش مطالعات اجتماعی پایه ششم ابتدایی	۴۲۶
پاسخنامه:	۴۴۷

مفاهیم پایه متون و روش‌های یاددهی قرآن و هدیه‌های آسمان دوره ابتدایی

- ✓ مبانی و کلیات آموزش قرآن در دوره ابتدایی
- ✓ راهنمای تدریس دروس کتاب قرآن
- ✓ کلیات راهنمای معلم هدیه‌های آسمان
- ✓ راهنمای معلم هدیه‌های آسمان پایه سوم
- ✓ راهنمای معلم هدیه‌های آسمان پایه ششم

مبانی و کلیات آموزش قرآن در دوره ابتدایی

بخش یک

اهداف کلی آموزش قرآن در پایه ابتدایی

- ۱- آشنایی با قرآن کریم که کلام الهی و کتاب آسمانی است.
- ۲- تقویت انس و علاقه به قرآن کریم و یادگیری آن.
- ۳- روخوانی قرآن به صورت شمرده و آرام از روی مصحف با استفاده از رسم الخط آموزشی.
- ۴- توانایی خواندن آیات کتاب درسی به صورت روان و آهنگین.
- ۵- آشنایی با قواعد ضروری روخوانی قرآن.
- ۶- حفظ کردن برخی از سوره‌های کوتاه کتاب درسی.
- ۷- آشنایی با برخی از داستان‌های قرآن کریم.
- ۸- فراگیری معنای برخی از کلمات ساده و عبارات کوتاه قرآن.
- ۹- تقویت علاقه به شنیدن خواندن و فهم معنای آیات قرآن.
- ۱۰- آشنایی با مفهوم برخی از پیام‌های قرآن.
- ۱۱- شناسایی و تقویت استعدادها و دانش آموزان در گرایش‌های مختلف آموزش قرآن.

تعریف تربیت: «ایجاد زمینه مناسب، به منظور رشد و شکوفایی فطرت الهی، در جهت درک مراتبی از عبودیت الهی، در راستای حیات طیبه، مبتنی بر رضایت حجت خدا».

جامعیت آموزش قرآن

آموزش جامع قرآن، فرایندی است برای دستیابی به توانایی خواندن، درک معنا، تدبیر در آیات و آشنایی با معارف قرآن به منظور انس و بهره‌گیری دائمی از قرآن کریم و تقویت ایمان و عمل صالح؛ و در این راستا، چهار مهارت را بایستی در دانش‌آموزان ایجاد کرد که سه مهارت اول، اجزای سواد قرآنی و مهارت چهارم، ثمره آن است.

سواد قرآنی: «سواد قرآنی، اعتقاد و علاقه به یادگیری قرآن کریم و برخورداری از دانش و مهارت پایه به منظور بهره‌گیری مستمر و مادام‌العمر از قرآن کریم و انس دائمی با آن است.»

مطابق این تعریف سواد قرآنی دارای ویژگی‌های زیر است:

- ۱- سواد قرآنی یک نیاز همگانی است.
- ۲- سواد قرآنی از یک حد پایه برخوردار است.
- ۳- حد سواد قرآنی در طول زمان در حال رشد است.

۴- حداقل سواد قرآنی منجر به علاقه مندی به خواندن مستمر قرآن کریم، فهم تدریجی معنای عبارات و آیات آن شده و زمینه ساز بهره گیری مادام العمر از آموزه های الهی می شود.

هرم سواد قرآنی: سواد قرآنی دارای اجزای زیر است:

۱- توانایی خواندن قرآن کریم

۲- درک معنای عبارات و آیات قرآن کریم

۳- تدبیر در آیات

۴- انس با قرآن کریم (قاعده هرم)

مشاهده محتوای مطلب (۱)

۱- توانایی خواندن قرآن کریم

اولین و مهمترین رکن سواد قرآنی کسب «مهارت خواندن» است. بیشترین زمان جلسه آموزش قرآن باید به کسب مهارت خواندن دانش آموزان اختصاص یابد. در واقع تمام علوم از مجرای خواندن و نوشتن می گذرند و راه ورود به دریای قرآن نیز مهارت خواندن قرآن کریم است.

معمول بر این است که آموزش قرآن با «روخوانی» شروع می شود اما تفاوت روخوانی با روان خوانی در چیست؟

تفاوت روخوانی و روان خوانی

مهارت روان خوانی	مهارت روخوانی
تجربه شنیداری	تجربه دیداری
.....صوت، لحن، تجوید و	بخش خوانی، شمرده خوانی، آموزش قواعد روخوانی
کلی خوانی	جزء به کل
زیباخوانی (فصح خوانی)	درست خوانی (صحیح خوانی)
کیفی	کمی
عبارت های تکراری	عبارت های غیر تکراری

■ **روش دیداری یا روش شنیداری:** روخوانی مهارتی دیداری و روان خوانی مهارتی شنیداری است. در آموزش روخوانی، چشم دانش آموزان را با آیات و عبارات قرآن درگیر می کنیم و در آموزش روان خوانی، گوش دانش آموزان را در معرض شنیدن آیات و عبارات قرار می دهیم.

■ **نقش چشم در کسب مهارت خواندن:** در واقع بیشتر اطلاعاتی که از محیط کسب می کنیم از طریق چشم است (طبق نظر روان شناسان حدود ۸۰ درصد)؛ ولی تنبل ترین عضو بدن هم چشم می باشد و چشم و گوش در امر آموزش قرآن دو عضو کاملاً متضادند و ما هر اندازه گوش دانش آموزان را در معرض عبارات قرآنی قرار می دهیم، به همان نسبت چشم آنها به حرکات و علائم بی توجه می شود. مثالی که اینجا می توان ذکر کرد در مورد سوره هایی چون «حمد» و «توحید» است؛ مثلاً بارها با دانش آموزانی مواجه شده ایم که در خواندن سوره حمد، آیه «الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ» را «الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ» می خوانند؛ در سوره توحید «لَمْ يَلِدْ وَ لَمْ يُولَدْ» را به اشتباه «يَمْ يَلِدْ وَ يَمْ يُولَدْ» می خوانند.

اشکال این دانش آموزان این است که گوش آنها در معرض این سوره ها قرار گرفته است و چشم آنها این آیات را ندیده است و اگر هم آیات را به او نشان داده ایم؛ یا آنها را واداشته ایم که از رو بخوانند، با همان پیش زمینه قبلی، دیگر توجه به حروف و حرکات ندارند (این همان تضادی است که در مورد چشم و گوش در بحث آموزش به آن اشاره کردیم).

■ **آسیب روش شنیداری:** مثال دیگری که می توان ذکر کرد، وقتی از دانش آموزان بخواهیم تا آیه الكرسي را بعد از پخش فایل صوتی یا قرائت خود آموزگار تکرار کنند. این کار باعث می شود که دانش آموزان پس از مدتی عبارات این صفحه را به زیبایی از حفظ بخوانند، اما آسیب این نوع آموزش این است که اگر از دانش آموزان خواسته شود آیات قبل و بعد را بخوانند، آنان نمی توانند آیات این صفحه را در خواندن به آیات صفحه های قبل و بعد تعمیم دهند. حتی اگر از دانش آموزان خواسته شود همین قسمت حفظ شده را از روی کتاب بخوانند، باز هم معمولاً با اشکال می خوانند؛ یعنی آموزش به شیوه شنیداری باعث می شود که دانش آموزان فقط همان قسمت هایی که شنیده و تکرار کرده اند را یاد بگیرند و این در صورتی است که در آموزش قرآن، آیه ها و سوره های خاصی موضوعیت ندارد و بایستی دانش آموزان به این توانایی برسند که هر جای قرآن را باز کنند، بخوانند؛ همانطوری که در درس فارسی، هنگامی دانش آموز به توانایی خواندن رسیده است که بتواند علاوه بر توانایی خواندن کتاب فارسی اش، متن سایر کتاب هایش را نیز بخواند. بنابراین، در روش شنیداری تعمیم پذیری به آیات و عبارات جدید ضعیف می باشد.

دومین تفاوتی که روش دیداری با روش شنیداری در آموزش قرآن دارد، این است که در روخوانی از دانش‌آموزان می‌خواهیم که عبارات را به صورت بخش‌بخش و سپس شمرده بخوانند و در حین بخش‌خوانی آنها، قواعد روخوانی را نیز به صورت گذرا آموزش می‌دهیم و از قاعده‌گویی اجتناب می‌کنیم؛ اما در روان‌خوانی به شیوه شنیداری، با صوت، لحن و رعایت قواعد تجویدی سر و کار داریم؛ که هیچکدام از این موارد، رسالت و وظیفه آموزگار دوره ابتدایی نیست.

نمادها و قواعد قرآن دور ابتدایی (در یک نگاه)

تدریس قواعد روخوانی	پایه تحصیلی
حروف ناخوانا و علامت تشدید	اول ابتدایی
الف کوچک، سکون، اتصالات، ک (کاف عربی)، ؤ، ة، ء، تنوین‌ها، ه و ی، همزه (ه) دو پایه همزه (ا، آ)	دوم ابتدایی
حروف ناخوانا، دو پایه همزه (ؤ - ئ)	سوم ابتدایی
قواعد وقف، حروف مقطعه و علامت مد	چهارم ابتدایی
التقای ساکنین وقف	پنجم ابتدایی
قاعده جدیدی وجود ندارد (تثبیت مهارت آموزش خواندن همراه با رعایت کلیه قواعد روخوانی)	ششم ابتدایی

کلی خوانی چیست؟

تفاوت دیگر روخوانی با روان‌خوانی این است که در روخوانی دانش‌آموزان از جزء به کل می‌روند؛ یعنی از بخش‌خوانی به سمت شمرده‌خوانی و حرف و حرکت‌خوانی به سمت کلمه‌خوانی پیش می‌روند، ولی در روان‌خوانی، دانش‌آموزان نه از جزء به کل می‌روند و نه از کل به جزء؛ بلکه آنها کلی‌خوانی می‌کنند، و در این صورت، دیگر کمتر به حرکات و علائم توجه می‌شود.

صحیح‌خوانی یا زیباخوانی؟

تفاوت دیگر روخوانی با روان‌خوانی این است که در روخوانی، از دانش‌آموزان درست‌خوانی یا صحیح‌خوانی می‌خواهیم؛ ولی در روان‌خوانی، زیباخوانی یا فصیح‌خوانی را انتظار داریم.

هدف، کمیت است یا کیفیت؟

تفاوت دیگر روخوانی با روان‌خوانی این است که روخوانی جنبه کمی دارد و روان‌خوانی جنبه کیفی؛ یعنی در روخوانی به دانش‌آموز می‌گوییم درست بخوان و کمتر اشتباه کن، ولی در روان‌خوانی می‌گوییم با کیفیت بهتری بخوان.

در روخوانی، اگر دانش‌آموزی جمله یا عبارت را بخواند، نفر بعد بایستی جمله یا عبارت دیگری را بخواند؛ یعنی عبارتی را که می‌خوانند باید غیر تکراری باشد و اگر تکرار شود، مهارت شنیداری می‌شود؛ اما در روان‌خوانی، نفر بعد همان عبارت را تکرار می‌کند.

■ مزیت‌های روش دیداری نسبت به روش شنیداری

۱- دانش‌آموز حرکات را می‌بیند و توجه‌اش نسبت به علائم روخوانی بالا می‌رود؛ یعنی مثلاً دیگر «دعا» را «دعا» نمی‌خواند.

۲- در روش دیداری، تعمیم‌پذیری به آیات و عبارات جدید وجود دارد.

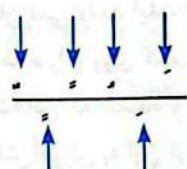
۳- در این روش، بین آموزش و ارزشیابی هم‌خوانی و هماهنگی وجود دارد.

■ هدف استفاده از لوحه آموزشی قرآن (لوح محفوظ)

این ابزار، جزء جدایی‌ناپذیر آموزش قرآن به روش دیداری است. کار با لوحه در تقویت قوه دیداری دانش‌آموزان در امر آموزش بسیار مؤثر است و در حقیقت هدف از کار با لوحه، «شرطی‌سازی چشم دانش‌آموزان نسبت به حرکات قرآن» می‌باشد. در حین کار با لوحه، آموزگار اشاره می‌کند و دانش‌آموزان با اشاره او بخش‌بخش می‌خوانند.

نحوه اشاره صحیح به بخش‌های کلمات

■ اشاره ثابت

اشارات ثابت یعنی اشاره معلم است به: و همچنین الف کوچکی بالای حرف خوانا به صورت ثابت است.

به عنوان مثال وقتی که الف کوچک، بالای حرف خوانا قرار گرفته باشد اشاره ثابت است. مانند: هذا، ذلک، ولی اگر الف کوچک از حروف جدا افتاده باشد و روی حرف ناخوانا قرار گیرد، اشاره متحرک است؛ مانند: علی، حتی؛ در اینجا به دانش‌آموزان

مشاهده محتوای مطلب (۲)

می‌گوییم: بچه‌ها! هر وقت دیدیم الف کوچک از جایش جدا شده، ما هم به سمتش حرکت می‌کنیم. در واقع داریم قاعده‌ای را به دانش‌آموزان یاد می‌دهیم و آن قاعده این است که: «پایه الف مقصوره ناخوانا است»، اما هرگز از این نوع ادبیات استفاده نمی‌کنیم؛ چرا که دانش‌آموز نمی‌داند مقصوره چیست؟ منظور از الف مقصوره چه چیزی است؟ پایه الف مقصوره یعنی چه؟ در واقع از قاعده‌گویی می‌پرهیزیم و تا حد امکان قواعد روخوانی را حین آموزش به ساده‌ترین شکل و به زبان کودکانه بیان می‌کنیم.

حال، چند کلمه که در آنها اشاره‌ها ثابت است و نحوه اشاره به حرکات را می‌آوریم:

کلماتی مانند: کَذَلِکَ، اَحْذَا، مَسَدٌ، کُتِبَ را در نظر بگیریم.

در بخش‌های دارای اینگونه حرکات، با استفاده از خط‌بر یا وسیله مشابه دیگری به حرکات اشاره می‌کنیم و از دانش‌آموزان می‌خواهیم همه با هم بخوانند. بدین ترتیب که در کلمه «کَذَلِکَ» به حرکت «کَ» اشاره می‌کنیم و از دانش‌آموزان می‌خواهیم بگویند: «کَ»، سپس به «الف کوچک» اشاره می‌کنیم و دانش‌آموزان با هم می‌خوانند: «ذَا، بعد به «بَ» اشاره می‌کنیم و آن‌ها می‌خوانند: «بَ» و سپس به «تَ» اشاره می‌کنیم و دانش‌آموزان می‌خوانند: «کَ».

نکته ۱: در بین هر اشاره بایستی قدری مکث داشته باشیم و در واقع فوت کوزه‌گری در کار با لوحه، مکث قابل توجه بین بخش‌ها می‌باشد. دوم اینکه باید با تأکید بیشتر اشاره کنیم؛ یعنی اینکه پس از هر بار اشاره خط‌بر یا وسیله اشاره را از صفحه جدا کنیم تا دانش‌آموزان تفکیک را احساس کنند. به همین ترتیب در کلمه «اَحْذَا»، همراه با مکث بین بخش‌ها به ترتیب به: «اَ»، «حَ» و «ذَ» اشاره می‌کنیم و دانش‌آموزان می‌خوانند: «اَ»، «حَ»، «ذَ».

■ اشاره متحرک

غیر از موارد فوق، سایر اشارات، اشاره متحرک‌اند و همان‌طور که گفته شد، در این نوع اشاره دست حرکت می‌کند. این شکل از اشاره در موارد زیر پیش می‌آید:

۱- اشاره از حرف به سوی صداها کشیده (ا، ی، و) در بخش‌های دارای اینگونه ترکیبات، مانند: «توحیها»، در حالی که به وسیله خط‌بر، از حرف «ن» به سوی صدای «و» اشاره می‌کنیم، دانش‌آموزان می‌خوانند: «تو»، آنگاه از «ح» به سوی صدای «ی»، اشاره کرده و آن‌ها می‌خوانند: «حی» و سپس از حرف «ه» به سوی صدای «ا» اشاره می‌کنیم تا بخوانند: «ها».

۲- اشاره از حرکت کوتاه به سوی حرف ساکن، مانند: اَصْلِحْ، اَمْلِئْهُم در این کلمات از حرکت به سوی علامت سکون اشاره می‌کنیم؛ مثلاً در کلمه «اَصْلِحْ» از حرکت «صَ» به علامت «عَ» اشاره می‌کنیم و دانش‌آموزان می‌خوانند: «أَصْ»، سپس از حرکت «بَ» به علامت «عَ» اشاره می‌کنیم و آن‌ها می‌خوانند: «لِجْ».

۳- اشاره به تشدید در بخش‌های دارای حرف مشدد مانند: رَبِّ، حَقِّ، لَمَّا. در این گونه کلمات، از حرکت کوتاه به سوی علامت تشدید اشاره می‌کنیم؛ مثلاً در کلمه «رَبِّ» از حرکت «تَ» به سوی علامت «تَ» اشاره می‌کنیم و دانش‌آموزان می‌خوانند: «رَبِّ»، سپس به حرکت «تَ» اشاره می‌کنیم و دانش‌آموزان با هم می‌خوانند: «بُ».

■ مهم‌ترین سنگ بنای مهارت خواندن

در کار با لوحه، اشاره صحیح و فنی به حروف و حرکات، از مهم‌ترین گام‌های اولیه در آموزش روخوانی قرآن است و اگر این آموزش که نقش بسیار مؤثری در بازشناسی حروف و حرکات و دقت در ضحیح خواندن دانش‌آموزان دارد، به شکل درست و کامل انجام شود، مهم‌ترین سنگ بنای مهارت خواندن صحیح قرآن گذاشته می‌شود.

توجه داشته باشیم که در هنگام آموزش لوحه، دانش‌آموزان با اشاره ما، فقط بخش‌خوانی می‌کنند و در اینجا شمرده‌خوانی صورت نمی‌گیرد و پس از آموزش لوحه، در همان جلسه، دانش‌آموزان کتاب‌های قرآن را باز کرده هر کدام از آنها بخشی از آیات و عبارات آن جلسه را به صورت شمرده می‌خوانند. بنابراین، لوحه را بخش بخش و عبارات کتاب را به صورت شمرده می‌خوانند و این دو مکمل یکدیگرند.

■ مهم‌ترین علل بروز مشکلات در روخوانی

- ۱- عجله و شتابزدگی: از دانش‌آموز می‌خواهیم که کلمات و عبارات را آرام و شمرده بخواند و به حروف و حرکات نیز دقت کند.
- ۲- طولانی خواندن و وصل عبارات به یکدیگر: از او می‌خواهیم که جمله به جمله بخواند؛ مانند آیات تقطیع شده در کتاب درسی.
- ۳- خجالت، اضطراب و عدم اعتماد به نفس: با برخورد‌های مناسب و ایجاد اعتماد به نفس این مشکل را برطرف می‌کنیم.
- ۴- کم توجهی به حروف و حرکات و کلی خوانی کلمات و ترکیبات: از طریق اشاره به بخش‌های مختلف کلمات، توجه دانش‌آموز را به علائم و

حرکات جلب می‌کنیم.

۵- نمادها و ترکیبات جدید و نامأنوس نسبت به سواد فارسی: این موارد را با معادل‌های فارسی مقایسه کرده و آموزش می‌دهیم. مواردی مانند: اَمَّا = اَمَّا بهی = بهی

۶- وجود حروف ناخوانا در بسیاری از کلمات و ترکیبات آیات قرآن: گاهی دانش‌آموز، خودبه‌خود، آنها را می‌خواند. با معادل‌سازی و تذکر نسبت به ناخوانا بودن این حروف، می‌توانیم مشکل را برطرف کنیم. مانند: قالوا - قالو الصَّلوة - الصَّلَاة ذِکْر - ذِکْر

■ چه زمانی از کتاب گویا استفاده کنیم؟

همانطور که مشخص است، تمام مراحل آموزش روخوانی به صورت دیداری است پس در آموزش روخوانی از فایل صوتی (کتاب گویا) استفاده نمی‌کنیم؛ یعنی نه خودمان برای دانش‌آموزان می‌خوانیم و نه از دانش‌آموزان قوی‌تر می‌خواهیم بخوانند و سایرین گوش دهند و احياناً تکرار کنند بلکه همه دانش‌آموزان را وادار به خواندن می‌کنیم؛ یعنی ابتدا فردخوانی می‌کنند، سپس در گروه می‌خوانند و پس از آن برای کلاس می‌خوانند. پس از رفع اشکال روخوانی و آموزش درک معنای آیات، جهت تثبیت یادگیری و آشنایی با زیبایی‌های تلاوت، از فایل صوتی استفاده می‌کنیم.

■ قرائت آیات درس

اهداف:

۱- تقویت زیباخوانی و روان‌خوانی قرآن کریم

۲- تقویت انگیزه خواندن قرآن کریم

۳- ایجاد تنوع و جذابیت در کلاس قرآن

۴- آشنایی ضمنی و غیر مستقیم با برخی از نکات تجویدی و زیباخوانی قرآن کریم

۵- کسب مهارت تدریجی و عملی زیبا خواندن قرآن کریم.

آیات هر درس، به صورت قرائت آموزشی و با تکرار، ضبط شده است. دانش‌آموزان ابتدا هر عبارت قرآنی را گوش می‌دهند و به خط قرآن نگاه می‌کنند، سپس آن عبارت را شبیه قرائت پخش شده و همراه با آن تکرار می‌کنند تا از طریق الگوگیری، با نحوه قرائت زیبا، صحیح و منظم قرآن آشنا شوند و زمینه کسب مهارت‌های قرائت قرآن فراهم آید.

■ مراحل تدریس قرائت

الف) پس از تمرین روخوانی آیات موردنظر و آماده کردن دانش‌آموزان و ایجاد انگیزه برای تمرین قرائت، فایل صوتی قرائت را پخش کرده و از دانش‌آموزان می‌خواهیم با نگاه به متن آیات درس، قرائت هر عبارت را ابتدا گوش کنند، سپس همراه با نوار به صورت دسته‌جمعی، شبیه آن بخوانند (ب) در مواردی که کلمه یا ترکیبی را بیشتر دانش‌آموزان اشتباه می‌خوانند، به شیوه مناسب رفع اشکال می‌کنیم و مجدداً فایل قرائت را پخش می‌کنیم. (ج) پس از اتمام تمرین قرائت با فایل صوتی، از دانش‌آموزان می‌خواهیم که هر کدام یک جمله از آیات درس را بخوانند.

چند نکته:

۱- به منظور افزایش توانایی دانش‌آموزان در قرائت قرآن و فراهم کردن فرصت بیشتر تمرین در کلاس، می‌توانیم از روش تمرین گروهی بهره بگیریم. ۲- بهتر است هنگام تمرین قرائت آیات درس، ابتدا دانش‌آموزان قوی‌تر، آنگاه سایر دانش‌آموزان بخوانند تا افراد ضعیف‌تر به دور از اضطراب آمادگی بیشتری برای خواندن پیدا کنند. همچنین مناسب است خواندن عبارات مشکل و طولانی‌تر به دانش‌آموزان قوی‌تر سپرده شود.

۲- درک معنای آیات قرآن کریم

دومین مهارتی که در فرایند آموزشی جامع قرآن بایستی در دانش‌آموزان ایجاد کرد، «کسب مهارت درک معنای عبارات و آیات قرآن کریم» است. این مهارت را می‌توان در ضمن آموزش روخوانی به دانش‌آموزان ایجاد کرد.

در دوره ابتدایی می‌توانیم به فهم کلمات آشنا و پرکاربرد که با زبان فارسی اشتراک و قرابت دارند اشاراتی داشته باشیم، تا به مرور دانش‌آموزان بتوانند در حین خواندن آیات و عبارات قرآن کریم، فهمی نسبی به آیات داشته باشند و با قرآن کریم ارتباط بیشتری برقرار کنند. این مهارت را می‌توان از همان پایه اول ابتدایی و حتی پیش از آنکه دانش‌آموزان حروف و حرکات را بشناسند و به توانایی روخوانی برسند، آغاز کرد؛ مثلاً در همان ماه‌های اول سال که معلم ناچار است به شیوه شنیداری آموزش دهد (در پایه اول آموزش لوحه به شیوه دیداری و بخش‌خوانی دانش‌آموزان

از روی لوحه، از هفته سوم آذرماه شروع می‌شود، در حالی که دانش‌آموزان سوره‌های کوتاه را می‌شنوند و تکرار می‌کنند. از آنها می‌خواهیم معنی کلماتی را که برایشان آشناست بگویند. مثلاً سوره «حمد» را آموزش می‌دهیم.

■ خواندن برخی از آیات درس همراه با ترجمه آنها

اهداف:

- ۱- آشنایی با برخی از آموزه‌های بلند و حکمت‌آمیز قرآن کریم
 - ۲- تقویت انگیزه و علاقه به یادگیری قرآن و خواندن مستمر آن
 - ۳- ایجاد زمینه برای درک تدریجی معنای واژگان پر کاربرد قرآن کریم
 - ۴- تقویت انگیزه و علاقه به یادگیری قرآن کریم و خواندن مستمر آن حتی الامکان با توجه به درک معنای عبارات.
- کار در کلاس حتماً بایستی در کلاس توسط دانش‌آموزان انجام گیرد. بدین صورت که:
- ۱- پس از گروه‌بندی دانش‌آموزان، از آنها می‌خواهیم با مراجعه به ترجمه آیات درس، معنای کلمه‌ها و ترکیب‌های مورد نظر را ابتدا به صورت انفرادی و سپس به صورت گروهی به دست آورده و در مقابل آن با مداد بنویسند.
 - ۲- از یکی از اعضای گروه می‌خواهیم کلمه‌ها یا ترکیب‌ها را همراه با معنای آن بخواند. این کار توسط گروه‌های دیگر نیز انجام می‌شود تا همه کلمه‌ها و ترکیب‌ها معنا شود.
 - ۳- از دانش‌آموزان می‌خواهیم ابتدا به صورت انفرادی و سپس به صورت گروهی و به کمک معنای کلمات ارائه شده، ترکیب‌ها، عبارات و برخی از آیات ساده و کوتاه قرآنی را که در تمرین دوم این بخش پیش‌بینی شده است، معنا کنند.
 - ۴- این تمرین نیز، مانند تمرین قبل توسط اعضای گروه‌های مختلف، در کلاس خوانده شده و در صورت نیاز تصحیح می‌شود.

۳- تدبیر در قرآن

سومین مهارت در جامعیت آموزش قرآن، تدبیر در آیات است.

امیرالمؤمنین (ع):

لَا خَيْرَ فِي قِرَاءَةِ لَيْسَ فِيهَا التَّدْبِيرُ

در قرآن خواندنی که با تدبیر همراه نباشد، خیر و برکتی نیست.

آموزش قرآن، ماهیتی تربیتی دارد. تفکر و تدبیر در حقیقت نخ تسبیح در آموزش قرآن است که زمینه‌های هدایت فرد را مهیا می‌کند. شاید بتوان گفت در برنامه‌ریزی‌ها، تمام فعالیت‌های قرآنی بایستی با محوریت تدبیر باشد؛ چرا که تدبیر است که باعث تحول و اثربخشی قرآن می‌شود. توانایی خواندن و فهم اولیه آیات مقدمه و پیش نیاز تدبیر در قرآن کریم است.

پیام قرآنی

در واقع بهترین جایگاه و محل برای آموزش «مهارت تدبیر» در قرآن کریم، پیام‌های قرآنی است. در آموزش پیام‌های قرآنی، معنای پیام و حفظ آن مدنظر نیست؛ بلکه «چگونه فکر کردن در مواجهه با آیات» هدف می‌باشد در واقع پیام قرآنی، بستری است که دانش‌آموزان فرصت پیدا می‌کنند تا در گروه خود درباره پیام قرآنی با یکدیگر گفت و گو کنند. بدین وسیله مهارت‌های ایشان در کار گروهی، بحث کردن و تفکر تقویت می‌شود و دانش‌آموزان اندیشه کردن و تدبیر در آیات قرآن کریم را تجربه می‌کنند. این گام کوچک، آغاز حرکت در راه بی پایان اندیشه و تدبیر در آیات قرآن کریم، بهره‌گیری مادام‌العمر از آموزه‌های قرآنی و در یک کلام، انس مادام‌العمر با قرآن کریم است.

اهداف تدریس پیام قرآنی

- ۱- آشنایی با آموزه‌های حکمت‌آمیز قرآن کریم در قالب عبارات زیبا و کوتاه قرآنی
- ۲- آشنایی با روش‌های اولیه و ساده تدبیر در معنای آیات قرآن کریم
- ۳- تقویت قدرت تفکر و تعقل
- ۴- بکارگیری آموزه‌های قرآنی در زندگی عملی
- ۵- حفظ تدریجی و آزاد برخی از عبارات کوتاه، زیبا و عمیق قرآن کریم همراه با معنای آنها
- ۶- تقویت علاقه به یادگیری قرآن کریم و انس هرچه بیشتر با آن.

سوالات بخش یک

۱ هدف کتاب درسی قرآن پایه دوم ابتدایی چیست؟

(۱) بخش خوانی کلمات و عبارات درس

(۳) شمرده خوانی عبارات نماز و قرآن

(۲) بخش خوانی سوره‌ها و عبارات قرآنی

(۴) شمرده خوانی از روی مصحف آموزشی

۲ قاعده هرم سواد قرآنی چیست؟

(۱) تدبیر در آیات

(۳) درک معنای عبارات و آیات قرآن کریم

(۲) انس با قرآن کریم

(۴) توانایی خواندن قرآن کریم

۳ مبنای اصلی در تمام مراحل آموزش روخوانی قرآن چیست؟

(۱) روش شنیداری و دیداری

(۲) روش قاعده‌آموزی

(۳) روش دیداری

(۴) روش شنیداری

۴ با توجه به نحوه اشاره صحیح به بخش‌های کلمات، در روخوانی جمله «وَاللَّهُ لَا يَحِبُّ الظَّالِمِينَ» در مجموع چند اشاره ثابت، چند اشاره متحرک وجود دارد؟

(۱) پنج اشاره ثابت و شش اشاره متحرک

(۳) شش اشاره ثابت و پنج اشاره متحرک

(۲) هفت اشاره ثابت و چهار اشاره متحرک

(۴) چهار اشاره ثابت و شش اشاره متحرک

۵ راهکار زیر تقویت‌کننده کدام یک از فعالیت‌های یادگیری درس قرآن است؟

«با پرسش از معنای کلماتی که در فارسی و قرآن مشترک هستند، بچه‌ها را به فهم لغات و ترجمه آن و نیز یافتن هم‌خانواده لغات عادت دهید.»

(۱) پیام‌های قرآنی

(۲) روان‌خوانی آیات

(۳) روخوانی صحیح آیات

(۴) انس با قرآن کریم

۶ هنگام کار با لوحه به چه نکته‌ای باید بیشتر توجه کنیم؟

(۱) دانش‌آموزان بعد از معلم، عبارت را تکرار می‌کنند.

(۳) در ابتدای اشاره، معلم عبارت را بلند و شمرده می‌خواند.

(۲) در بین هر اشاره، معلم قدری مکث می‌کند.

(۴) هنگام اشاره، معلم عبارت مشکل را بخش خوانی می‌کند.

۷ کدام مورد در خصوص تفاوت روخوانی و روان‌خوانی صحیح است؟

(۱) روخوانی شامل بخش خوانی و روان‌خوانی شامل شمرده خوانی است.

(۳) روخوانی مهارت دیداری و روان‌خوانی مهارت شنیداری است.

(۲) روخوانی شامل شمرده خوانی و روان‌خوانی شامل بخش خوانی است.

(۴) روخوانی مهارت شنیداری و روان‌خوانی مهارت دیداری است.

۸ چه زمانی از قرائت الگو (کتاب گویا / رمزینه سریع پاسخ) استفاده می‌شود؟

(۱) همزمان با آموزش روخوانی (۲) بستگی به سلیقه معلم دارد.

(۳) قبل از آموزش روخوانی

(۴) پس از آموزش روخوانی

۹ با توجه به نحوه اشاره صحیح در روخوانی در دو آیه شریف والضحی والرحمن در مجموع چند اشاره ثابت و چند اشاره متحرک وجود دارد؟

(۱) چهار اشاره ثابت و چهار اشاره متحرک

(۳) چهار اشاره ثابت و سه اشاره متحرک

(۲) سه اشاره ثابت و چهار اشاره متحرک

(۴) سه اشاره ثابت و سه اشاره متحرک

۱۰ کدام مورد در خصوص پیام قرآنی صحیح است؟

(۱) معلم نتیجه تدبیر خود را با ذکر مثال و مصادیق برای دانش‌آموزان بیان می‌کند.

(۲) معلم درباره مفهوم پیام قرآنی و مصادیق آن برای دانش‌آموزان صحبت می‌کند.

(۳) هدف از پیام قرآنی کسب مهارت تدبیر در قرآن کریم است.

(۴) هدف از پیام قرآنی، حفظ متن پیام قرآنی است.

۱۱ بیشترین زمان جلسه آموزش قرآن به کدام آموزش اختصاص می‌دهیم؟

(۱) درک معنای قرآن

(۲) مهارت خواندن

(۳) تدبیر در قرآن

(۴) پند قرآنی

۱۲ محوریت در برنامه‌ریزی تمام فعالیت‌های قرآنی با کدام است؟

(۱) روخوانی

(۲) تجوید

(۳) دانستن معنی آیات قرآن کریم

(۴) تدبیر در قرآن کریم

بخش یک: کلیات

عدالت‌جویی از شایستگی‌های اخلاقی است.

۱۰ گزینه «۱» صحیح است.

۱۱ گزینه «۴» صحیح است.

«ارزشیابی» را فرایند جمع‌آوری اطلاعات از آموخته‌های دانش‌آموزان و قضاوت در مورد حدود آموخته‌ها تعریف کرده‌اند. «سنجش» فرایند جمع‌آوری اطلاعات از دانش‌آموز و مقایسه عملکرد با معیار معین است.

۱۲ گزینه «۳» صحیح است.

۱۳ گزینه «۳» صحیح است.

یکی از شیوه‌های مفید برای مرتب کردن وقایع برحسب نظم زمانی، استفاده از خط زمان است.

۱۴ گزینه «۳» صحیح است.

براساس نیازهای علمی برنامه، پنج حوزه موضوعی و برای هر یک از حوزه‌های موضوعی نیز سه مفهوم کلیدی انتخاب شده است.

۱۵ گزینه «۴» صحیح است.

۱۶ گزینه «۴» صحیح است.

۱۷ گزینه «۱» صحیح است.

۱۸ گزینه «۲» صحیح است.

از روش‌های فعال استفاده کنید و به انجام تک تک فعالیت‌ها همت گمارید. باید اجازه دهید که مرحله به مرحله دانش‌آموزان از طریق جمع‌آوری اطلاعات و بررسی آنها به کمک شما، پاسخ سؤال‌ها را پیدا و جمع‌بندی کنند، این فعالیت‌ها باید در حین فرایند تدریس انجام شوند ...

۱۹ گزینه «۱» صحیح است.

آموزش باید با پیش زمینه‌های تحصیلی و تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان منطبق باشد. تنوع فعالیت‌ها در این کتاب حاکی از توجه همین موضوع است.

۲۰ گزینه «۴» صحیح است.

۲۱ گزینه «۱» صحیح است.

ارزشیابی مانند آینه‌ای می‌تواند پیشرفت دانش‌آموزان و معلمان را در تحقق اهداف برنامه درسی نشان دهد.

۲۲ گزینه «۲» صحیح است.

۲۳ گزینه «۲» صحیح است.

به همکاری، مشارکت و همیاری در سطوح مختلف، علاقه‌مند باشند و ... (تعاون توأم با رأفت و احسان)

۲۴ گزینه «۳» صحیح است.

۲۵ گزینه «۱» صحیح است.

۲۶ گزینه «۴» صحیح است.

راهبرد منابع و فعالیت‌های اقتصادی بیشتر مباحث خود را از اقتصاد و مطالعات زیست محیطی و جغرافیایی می‌گیرد.

۲۷ گزینه «۳» صحیح است.

۱ گزینه «۴» صحیح است.

حوزه موضوعی: زمان، تداوم و تغییر؛ (۱) تحول، پیشرفت و تداوم/ (۲) مدارک و شواهد/ (۳) علت‌ها و معلول‌ها

۲ گزینه «۳» صحیح است.

فرهنگ و هویت: این راهبرد بیشتر مباحث خود را از مردم‌شناسی، جامعه‌شناسی و تاریخ اخذ می‌کند.

۳ گزینه «۳» صحیح است.

اجزای بسته آموزشی با توجه به نقشی که ایفا می‌کنند به دو گروه منابع اصلی و منابع تکمیلی تقسیم‌بندی شده‌اند. منابع اصلی شامل:

(۱) کتاب درسی دانش‌آموز؛ (۲) کتاب کار دانش‌آموز؛ (۳) کتاب راهنمای معلم؛ (۴) کتاب ارزشیابی، است.

از منابع تکمیلی می‌توان منابع چاپی (کتاب‌های آموزشی و داستانی، مجله‌ها، کارت‌های آموزشی، اطلس‌ها و کتاب‌های مرجع و...)، منابع ابزاری معلم (ویدئو، DVD، آلبوم‌های عکس و اسلاید، نقشه، صوتی و...) و منابع رایانه‌ای (سی‌دی‌های تست و تمرین، وب سایت‌های مربوط به موضوع و...) را مثال زد.

۴ گزینه «۴» صحیح است.

عکس‌خوانی: عکس‌ها نقش مهمی در آموزش مطالعات اجتماعی دارند. مشاهده و بررسی بعضی از عکس‌های کتاب آنقدر اهمیت دارند که با حذف آنها فرایند تدریس مختل می‌شود. برای مثال وقتی از دانش‌آموزان می‌خواهیم دو اثر تاریخی مسجد شیخ لطف‌الله و مسجد امام اصفهان را با هم مقایسه کنند.

۵ گزینه «۴» صحیح است.

- معلم باید برای آموزش موضوعات جغرافیایی به ویژه وقتی پراکندگی پدیده‌ها مطرح می‌شود، برای مثال پراکندگی محصولات کشاورزی، جمعیت و ... از انواع نقشه‌ها استفاده کند.

- بسیاری از اطلاعات علمی به ویژه در مطالعات جغرافیایی به صورت ارقام و اعداد است که برای سهولت استفاده به صورت نمودار در می‌آید.

۶ گزینه «۱» صحیح است.

کاوش و بررسی: در این حوزه، مهارت‌هایی چون تفکر، طرح سؤالات روشن و واضح درباره موضوعات محیطی و اجتماعی، شناسایی موضوع، شناسایی منابع اطلاعات، پرس و جو، ثبت اطلاعات از منابع اولیه و ثانویه، بررسی و تجزیه و تحلیل مدارک و شواهد، مقایسه و طبقه‌بندی اطلاعات، خواندن نمودار و عکس، تجزیه و تحلیل و نتیجه‌گیری پرورش می‌یابد.

۷ گزینه «۱» صحیح است.

نقشه در آموزش درس جغرافیا یک عنصر کلیدی است.

۸ گزینه «۲» صحیح است.

مهمترین فایده آموزش در محیط‌های واقعی زندگی، عبارت‌اند از: یادگیری پایدار به دلیل عینی بودن و ...

۹ گزینه «۲» صحیح است.